

»Den verkliga kulturkonflikten«? Islamisk sexualmoralism i liberala Sverige

PERNILLA OUIS

Finns det en reell kulturkonflikt mellan islam och västvärlden? I följande artikel hävdas att konflikten gör sig synlig på ett område: i synen på sexualitet. Vad säger den islamiska sexualmoralen egentligen och vilka konflikter kan den bidra till i en sexualliberal kontext? Kan värderingsskillnader i fråga om sex ge upphov till en specifik social problematik?

Den verkliga kulturkonflikten mellan väst och islam

Finns det områden där västvärlden och islam är på verklig kollisionkurs med varandra? Statsvetarna Inglehart och Norris (2003a), som har gjort omfattande undersökningar av människors värderingar runtom i världen, menar att Huntington hade fel när han presenterade idén om civilisationernas konflikt i sin inflytelserika artikel från 1993. De menar att den verkliga kulturkonflikten mellan den muslimska och västerländska civilisationen inte handlar om demokrati,

utan om synen på kvinnor och sexualitet. De har bland annat undersökt synen på homosexualitet och kvinnligt politiskt ledarskap och kommenterar undersökningens resultat: »Perhaps more significant, the figures reveal the gap between the West and Islam is even wider among younger age groups« (Inglehart & Norris 2003b). Alltså, inte ens unga muslimer är för sexuell liberalisering.

Det verkar finnas två populära representationer av muslimsk sexualitet i västvärlden: Muslimer som *antingen* promiskuösa som hänger sig åt diverse perversioner *eller* som puritaner med en undertryckt sexualitet. Ibland kan man också möta en idé om ett orsakssamband mellan dessa två extrema sexualiteter, som gör gällande att

Pernilla Ouis, fil.dr., biträdande lektor och forskare, Hälsa och samhälle, Malmö högskola.

den strikta sexualmoralen är *orsaken* till en perverterad sexualitet när den väl levs ut. Jag menar att dessa två bilder av muslimsk sexualitet har historisk grund och bygger på västs konstruktion av »den Andre« som den man själv inte vill vara. Inom orientalismens diskurs konstruerades muslimen som dekadent och tillskrevs en ohämmad sexualitet. Alloula (1986) har beskrivit i boken *The Colonial Harem* hur haremet bör betraktas som en kolonial erotisk fantasi mer än som en realitet i den muslimska världen. Denna etnopornografiska bild kan ses som en motbild till den koloniala, kontrollerade, kristna sexualitetens värderingar som var rådande i väst under denna tid.

Jag har tidigare hävdad att den muslimska världen svarade på kolonialherrarnas anklagelser om sexuell dekadens genom att anamma deras puritana sexualmoral (Ouis 2005a). Detta kan ses som en del av det stora västerniseringsprojekt som den muslimska världen genomgick under framförallt 1800- och det tidiga 1900-talet, och som innebar en elitstyrd avislamisering och en strävan mot västerländska, moderna ideal (Sayyid 1997). Efter den sexuella frigörelsen under mitten på 1900-talet i västvärlden, betraktas en fri sexualitet som sund och god. Så när västs syn på vad en god sexualitet innebär svängde, kan man förenklat säga att det verkar ha blivit en inversion i sexualmoral mellan öst och väst. Nu är det muslimer som står för det »viktoriaiska«, så att säga.

I den muslimska världen idag kan man se att det generellt råder uppfattningar som uppskattar en strikt sexualmoral, åtminstone i teorin. Man distanserar sig till »den Andre« – den dekadenta västerlänningen med dess tillåtande syn på sexualitet och

kvinnors frihet. Inglehart och Norris iakttagelser verkar således stämma. Är det ett problem om det existerar en kulturkonflikt mellan väst och islam kring sexualitet? Hur ska vi förstå denna konflikt, dess orsaker och innebörder? Hur ska ett sexualliberal land som Sverige hantera att många muslimer inte delar dessa värderingar? Skapas det sociala problem utifrån denna värderingskonflikt?

Denna artikel vill belysa värderingskillnader och deras religiösa grund när det gäller sexualmoral och relatera dessa värderingar till möjlig social problematik. Den är en teoretisk genomgång av moralen samt en diskussion kring dess sociala implikationer hos muslimer här och nu i det svenska samhället. Empirin bygger delvis på mina erfarenheter som konvertit till islam, mina tidigare forskningsprojekt samt publikationer utgivna av olika muslimska aktörer. Ett par muslimska röster har plockats fram ur ett pågående forskningsprojekt, för att fungera som fond mot vilken dessa frågor bryts mot.¹

1 Dessa intervjuer har utförts via e-mail och har plockats ut från ett pågående, ännu icke redovisat forskningsprojekt kring islam och sex. Forskningen görs inom ramen för ett biträdande lektorat på Hälsa och samhälle, Malmö högskola. Intervjuer via mail har både för- och nackdelar. Fördelar kan vara att informanten kan svara i lugn och ro, bearbeta sina svar med olika tillägg och ändringar innan det slutliga svaret mailas in. Denna metod kan upplevas positivt för informanten när ett så känsligt ämne som sex behandlas. Metoden kan förvisso också ses som en nackdel, där svaren kan tendera att bli alltför tillrättalagda. För ytterligare diskussioner kring problematiseringar kring denna typ av metod, se Daneback 2006 s. 48-57. För närvarande finns bara svar från kvinnor, men manliga informanter kommer även att sökas inom projektet.

Islam i Sverige

Det är förstas problematiskt att generalisera kring islam eller en sådan stor och heterogen grupp som muslimer. Det finns en uppenbar risk att bidra till islamofobi (Malm 2009) genom att kritisera islam som religion. Det är dock viktigt att göra skillnad på rasism och diskriminering mot muslimer å ena sidan och kritik mot islams dogmer och normer å den andra. Jag har hävdat att det vore mer fruktbart att skilja dessa två fenomen åt och kalla främlingsfientlighet mot muslimer för muslimofobi istället för islamofobi (Ouis 2009a).

Muslimer i Sverige har vitt skilda bakgrunder i fråga om exempelvis etnicitet, klass, utbildning och skiljer sig åt i tillämpning och inriktning på sin tro. Många kom hit som arbetskraft under 1960- och 70-talet, medan de som kommit hit de senaste decennierna kommit främst som flyktingar eller genom anhöriginvandring (Ouis & Roald 2003). Jag skulle dock vilja påstå att det pågår en process av »religiös likriktning« bland muslimer genom den ökade globaliseringen av islamism. Med islamism menar jag uppfattningen att islam bör utgöra grunden för samhällets organisation, den form av islam som slarvigt brukar kallas »politisk islam«. Islamismen växer globalt sett och kan ses som en reaktion på den västerniseringsvåg i den muslimska världen som beskrevs inledningsvis.

Det finns tendenser på att islam blir viktigare för människor i en migrationsprocess. Det kan ses som ett uttryck för den existentiella kris många genomgår i migrationens spår. Samtidigt nås många av

islamismens budskap genom Internet, religiösa satellitkanaler och väckselitteratur. Islam kan klassas som en religion baserad i *text*, i huvudsak Koranen² som anses vara Guds ord och olika traditioner kring profet Muhammeds handlingar och utsagor i olika spörsmål (så kallade *hadith*).³ Det som kan länkas till en specifik helig text kan sägas ha legitimitet i religionen (Ouis & Roald 2003). Den nya informationstekniken innebär också att de heliga skrifterna finns digitalt och tillgängliga på Internet, så vad texterna förmedlar i en viss fråga kan sökas med enkla sökfunktioner. Men eftersom texter kan tolkas på en mängd olika sätt, måste man vara försiktig med att påstå vad islam eller källorna »säger« i egentlig mening. Dessutom, att bara fokusera på texten säger ingenting om muslimers *praxis*.

Jag vill dock hävda att de heliga texterna är betydelsefulla för att förstå den islamiska sexualmoralen. Ali (2006) menar att det är felaktigt att påstå att en text kan tolkas helt fritt och anser att texten i sig faktiskt säger något. Tolkningarna av texterna begränsas trots allt av textens formuleringar och avspeglar vad som anses rätt och fel sexuellt handlande. I och med

2 I denna artikel använder jag mig av en Koranöversättning till svenska av Mohammed Knut Bernström utgiven 1998 på bokförlaget Proprius.

3 När en hadith citeras brukar ofta källa anges, det vill säga den klassiska hadithsamlingen återfinns i. Jag har här valt att inte följa denna formalia. Jag har bara använt mig av hadither som kan betraktas som muslimskt allmängods, som är vanliga och återfinns i många av de citerade islamiska publikationerna.

islamismens globalisering och ökade inflytande, ökar också de mer strikta tolkningarna av texterna. En tendens man kan se är att många blir mer konservativa i migrationsprocessen. Vidare menar jag att sexualmoralen landar hos muslimer i en specifik kontext här och nu och detta medför specifika sociala problem, som jag återkommer till i redogörelsen.

Moral kring att träffa en partner

Det råder i det närmaste konsensus bland muslimer att sexualitetens enda lagliga form i islam är inom det heterosexuella äktenskapet. Utom- och föräktenskapliga förbindelser anses strängt förbjudna och är straffbara handlingar. Detta är i och för sig ingen unik inställning, utan den återfinns även i andra moraliska system (Heberlein 2004). Problemet är mer vilka känslor och tankar förbudet skapar hos individen och vilka sanktioner som tas till mot dem som bryter mot moralkoden. I hederskulturer straffas den som bryter mot normerna med social utslutning eller våld som till och med kan resultera i död. I den svenska debatten kring hedersrelaterat våld hävdas ofta att »islam har ingenting med heder att göra«. Jag menar att det är en grov förenkling av hur det förhåller sig i realiteten bland vissa muslimer. Hedersnormerna får *de facto* legitimitet i den islamiska moralen. Detta gäller förstås också exempelvis en strikt kristen moral som förbjuder sex utanför äktenskapet. Det går alltså inte att bortse ifrån att det finns en samsyn mellan hedersmoral

och strikt religiös kyskhetsetik. Den viktiga skillnaden är dock att ingen religion *föreskriver* hedersrelaterat våld, även om den islamiska lagen faktiskt föreskriver våld som straff för sex utanför äktenskapet. Dessa straff ska dock utfärdas av en islamisk domstol, vilket är en omöjlighet i Sverige.

Moralkoden kring sex endast inom äktenskapets ramverk kan skapa problem kring hur man ska träffa en partner. Många muslimska ungdomar förbjuds, eller väljer frivilligt bort, att träffa en partner genom ett uteliv enligt västerländsk modell. Hedersproblematiken har i mångt och mycket handlat om ungdomar som eftersträvat samma frihet i detta avseende som andra ungdomar i Sverige. Det finns studier som tyder på att ungdomar med utländsk bakgrund inte tillåts att ha pojk- eller flickvänner i samma utsträckning som etniskt svenska ungdomar.⁴ Rädslan för att barnen ska ägna sig åt föräktenskapligt sex är förmodligen det största

4 Högdin (2007) fann i sin avhandling i socialt arbete att 62 procent av utlandsfödda flickor och 22 procent av pojkarna är förbjudna att ha pojk- eller flickvänner för sina föräldrar. Socialstyrelsen (2007) rapporterade att fem procent av alla flickor och tre procent av pojkarna på gymnasienivå är oroliga över att inte få välja vem de vill gifta sig med. Ungdomar med utländsk bakgrund var överrepresenterade i denna kategori. I en färsk undersökning från Stockholm stad ställdes frågor om man förväntas vara oskuld vid äktenskapets ingående och om man inte är tillåten att ha en pojkvän. 23 procent av alla flickor svarade ja på dessa två frågor, motsvarande siffra för pojkar var sju procent (*Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms stad* Del 2, 2009).

motivet till att föräldrar sätter begränsningar för sina barn i hederns och islams namn, begränsningar som i vissa fall kan betraktas som förtryck. I många islamiska sammanhang praktiseras könssegregation, vilket ytterligare försvårar möjligheterna att träffa en partner. I många länder, både i väst och i den muslimska världen, finns olika muslimska dating-siter på nätet (Ouis 2007). Tyvärr saknas dessa i Sverige.⁵

På min fråga hur man enligt islam ska göra för att träffa en partner för sex, svarar 32-åriga Sara från Iran i en e-mail-intervju:

Jag har inte lyckats klura ut det där riktigt. Jag antar att familjerna bestämmer vilka som gifter sig. Män tillåts ju 4 fruar och 99 konkubiner. Hur träffas de egentligen om han ska undvika ögonkontakt och hon likaså? Det är något lurigt där. Jag har en känsla av att kyskhetsreglerna [borde]

gälla mera för män än för kvinnor! Och jag tror att kvinnor som fortfarande tror på Islam inte riktigt fattat att inte alla spelar på samma spelplan!

Sara beskriver sig själv som agnostiker, som säger att »jag har gjort mitt bästa att glömma religionen«. Hon skriver på frågan om vad islam anser om umgänge över könsgränserna att: »Rent strikt har jag för mig att de inte får umgås. I Iran försöker man lösa detta bäst man kan: män och kvinnor får till exempel inte synas tillsammans ute, [inte] ens kusiner, om man inte vill ha sedlighetsgardet över sig.« Hon beskriver svårigheter att träffa en partner i en muslimsk miljö. Det finns dock muslimska kvinnor som upplever att islam ger dem större möjligheter att träffa en partner. Margareta, en 48-årig svensk konvertit som uppger att hon känner att hon delvis har övergivit sin islamiska tro, skriver kring hur hon kan träffa en sexuell partner:

Man träffar inte i Islam en partner för att få sex, man kan söka en partner för äktenskap för först då kan man ha sex med den. Är man redan gift men inte får sex bör man väl skilja sig eller om man är man ta sig en fru till lämpligen. Frågan om hur man skaffar partners för sex är lika svår att besvara oavsett kultur eller århundrade egentligen. Det snabbaste sättet är alltid genom kontakter, nätverk och släkt och genom familjearrangemang egentligen det behändigaste. Jag själv hade mycket lättare att hitta en partner som muslim än jag haft som icke-muslim om jag skall vara ärlig, men då spelar säkert min höga ålder och det faktum

5 »Guiden till dejting och kontaktannonser« Date.Gate.se skriver: »I Sverige får religionen allt mindre utrymme. Detta gäller i skärskilt dejting och kontaktannonser. Men det finns många singlar som har en stark tro och inte kan tänka sig att leva med en icke troende eller någon med en annan trosuppfattning. Vart söker man kärleken med rätt tro? Det finns dejsajter som specialinriktat sig på kristna, judar och muslimer för att nämna några trosinriktningar. Problemet med en kristen eller varför inte en judisk dejsajt är dock att utbudet av kontaktsökande är begränsat. Vi skulle istället rekommendera dig som söker religionsinriktade kontakter att besöka någon av de större dejsajterna...« (<http://www.dategate.se/dejtingtips/vaelja-dejsajt/vad-tror-kaerleken-paa.html>, besökt 2009-06-12)

att jag är småbarnsförälder in och så det att jag inte går ut alls mycket eller dricker alkohol ute osv.

Att ansvaret för att sexualmoralen efterlevs ligger tungt på muslimska kvinnor, har många vittnat om. De ska ha täckande kläder och ett beteende som inte uppväcker männens lust. I mina undersökningar om sexuellt våld mot tonårsflickor i tre arabiska länder, visade det sig att flickorna tog på sig skulden när de blivit offer för sexuellt våld (Ouis 2009b). Sara problematiserar bilden att det bara är i islam som kvinnan får skulden för sexuella övergrepp. Det sker även här skriver hon:

Tanken med att täcka sig (Q) är för att inte fresta mannen så det inte uppstår våldtäkt. Därmed skuldbeläggs kvinnan för våldet. Enligt min erfarenhet så är folk dumma överhuvudtaget när det gäller sånt (ursäkta men jag tycker det) både i och utanför Islam. Sexuella kontakter är svåra överhuvudtaget och män förstår inte alltid ett nej. Att kvinnans nej sen undermineras i lag är verkligen katastrof.

Jag har haft svenska vänner vars första fråga varit 'vad hade du på dig?' när jag berättat för dem om någon händelse där mannen ifråga gått för långt. Detta när jag faktiskt var i vad jag kallar ett nunnestadium, där jag ändå trodde på och efterföljde kyskheter och sånt. I folks ögon är kvinnan orsaken till våldet. Hon förtjänar det. Den situation som jag tänker på ovan handlade om att jag sa hej till en ung kille på T-banan. Jag brukade vara stenansikte

mot män och tyckte att det är ju inte trevligt. Man ska kanske försöka prata med dem iaf. Han gick då av på samma station som jag och följde med en bit. Vi pratade lite allmänt. När vi (efter några hundra meter) skulle gå varsin väg så ville han krama mig. Det tyckte jag inte var okej – kände ju inte snubben. Nä då blir han sur och vill tvinga till sig en kram. Det visade sig att han ville krama mig tills han kom (ja fråga inte mig hur folk är funtade!) Han hade ingen förståelse för att jag inte ville! Ingen förståelse alls. När han väl kom (hur vet jag inte, för ngn j-vla kram fick inte han utan mest svordomar, skrik och idiotförklaranden – som tur var var han inte stark) så gav han mig ett uttryck som att 'ja, det var väl inte så farligt, o du som ska larva dig så mycket!'... I den situationen ville jag bara se om han tyckte det vore lika okej om en homosexuell man gjorde likadant med honom. Skulle han då tycka att det var okej?

Efter detta möts jag av 'hur var du klädd?'

*Så folk är tokiga. Män, kvinnor, svenskar, iranier, muslimer, kristna. Man ska informera, informera, informera. Sen informera lite mera. Sen ha några hårda domar *mot* sånt och säga ifrån mot sånt. Definitivt inte skriva i lagen att det var kvinnans fel.*

Män har också ansvar att inte bete sig omo-

raliskt enligt Koranen.⁶ Människan anses svag och närhelst en kvinna och en man möts, sägs Satan närvara som en tredje part, enligt hadith. Sexualiteten anses vara en stark naturkraft som måste hållas hårt. Är sexualiteten en stark kraft för att den regleras så hårt, eller regleras den hårt för att sexualiteten är så stark, är frågor som infinner sig i dessa diskussioner. Den muslimska feministen och sociologen Mernissi (1975/2003 s. 30-45) menar att i väst disciplineras kvinnan genom en internalisering av specifika normer, som leder till självdisciplinering genom dåligt samvete för vissa handlingar. I den muslimska världen däremot, disciplineras kvinnor genom fysiska hinder såsom klädsel och instängandet i hemmet. Skillnaden är att den kvinnliga isla-

6 »Säg till de troende männen att de bör sänka blicken och lägga band på sin sinnlighet; det leder till större renhet i deras liv. Gud är under rättad om vad de gör. Och säg till de troende kvinnorna att de bör sänka blicken och lägga band på sin sinnlighet och inte visa mera av sina behag än vad som [anständigtvis] kan vara synligt; låt dem därför fästa slöjan så att den täcker barmen. Och de skall inte låta sina behag skymta inför andra än sin make, sin fader, sin svärfader, sina söner, sin makes söner, sina bröder, sina brorssöner, sina systemsöner, närstående kvinnor, dem som de rättmätigt besitter och sådana manliga tjänare, som inte längre känner begär efter kvinnor, eller barn som ännu inte har begrepp om kvinnlig nakenhet. Och låt dem inte gå med svajande gång för att dra uppmärksamheten till sina dolda behag. Troende! Vänd er till Gud i ånger [över era fel och synder]; kanske skall det gå er väl i händer!« (Koranen 24:30-31). Den första versen vänder sig till männen och den andra till kvinnorna – och denna vers har fler moraliska restriktioner och uppmanar till täckande klädsel.

miska sexualiteten därmed anses aktiv och hotande, menar Mernissi. Kvinnor sägs vara orsak till socialt kaos (*fitna*) i islam. Profet Muhammed lär ha sagt: »Jag har inte lämnat efter mig något större problem (*fitna*) som skadar män så mycket som kvinnor.«

Det finns regler kring vem man kan välja som äktenskapspartner. Muslimska män får gifta sig med judiska och kristna kvinnor, men muslimska kvinnor får endast gifta sig med muslimska män. Detta blir ju ett problem för dem som blir kär i en person från fel kategori. I realiteten styr ofta kollektivet (släkten) över vem man kan välja som äktenskapspartner. I en hederskultur, där endogami vanligtvis tillämpas, kan utbudet av möjliga partners därför bli snävt och begränsas till kusiner eller ett fåtal inom släkten. Regeln att en muslimsk kvinna *bara* får gifta sig med muslimska män kan därför ses som en *utökning* av urvalet partner, inte en begränsning som man i första hand kan tro. Jag har tidigare beskrivit hur unga muslimer i Sverige kan använda islam som ett redskap för ökad självständighet och som ett sätt att bryta mot hedersnormerna. Genom att hävda sin islamiska rättighet att gifta sig med en muslimsk man, skapas ett utrymme att säga nej till släktens val (Ouis 2003). Nyare forskning visar att unga muslimska kvinnor ofta använder islam som en frigörande strategi (Froman 2006, Karlsson Minganti 2007). Jag har också mött imamer i islamiska församlingar i Sverige som hjälper ungdomar med en islamisk vigsel och har en ganska pragmatisk hållning till olika moralbud. De accepterar en svensk kille som äktenskapspartner till en muslimsk tjej, så länge denne säger sig tro på en enda Gud. Kriteriet »muslim« har

alltså reducerats till monoteist i praktiken.

Många muslimska ungdomar väljer att frivilligt ingå äktenskap före 18 års ålder. I mina samtal med muslimska ungdomar har de sett äktenskapet som dels den enda möjligheten att få flytta hemifrån och dels den enda möjligheten till att ha sex utan att varken utmana familjen och moralen. Dessa barnäktenskap (Thunander 2007) sker i stor utsträckning utanför myndigheternas kontroll eftersom de oftast är inofficiella islamiska vigslar utförda av den lokala imamen. Bara ett fåtal söker dispens för att gifta sig enligt svensk lag. Den islamiska lagen tillåter barnäktenskap utifrån att profeten gifte sig med en Aisha, en minderårig flicka. Hans exempel är normerande och därför har islamistiska politiska partier och församlingar varit emot att höja äktenskapsåldern till 18 år i en del muslimska länder (Ouis 2009b).

I islam ska kvinnor ha en manlig förmyndare vid giftermål, vanligtvis pappan eller brodern. En bok i islamisk moral konstaterar: »The wife's guardian must be male and a Muslim. A woman may not give a woman in marriage, nor can she give herself in marriage without a guardian« (Al-Kaysi 1986 s. 120). I en hadith uttrycker också profeten att ett giftermål inte är godkänt om det inte är accepterat av kvinnans förmyndare, samtidigt som det i en annan hadith sägs att kvinnans samtycke krävs för att äktenskapet ska anses giltigt. Khadidja, en drygt tjuvårig kvinna med östeuropeiskt ursprung, skriver om tvångsäktenskap:

»Det är förbjudet! Tvång är förbjudet över huvud taget i islam. För att skydda folk från tvång finns det ett tillfälle vid giftermål då

var och en ska säga 'ja' till det här äktenskapet, men tyvärr kan tvång ibland vara så osynligt att man inte ens märker av det.«

Det är problematiskt att likställa barnäktenskap eller islamiska äktenskap med tvångsäktenskap. Många ungdomar är benägna att vilja gifta sig tidigt av de skäl som tidigare angavs. Det är också så att barn lättare accepterar ett äktenskapsförslag utifrån den beroendeställning de är till sina föräldrar och att deras individuella vilja inte är så välutvecklad vid en låg ålder (Ouis 2005b). Däremot kan man generellt säga att många islamiska äktenskap är arrangerade äktenskap, och att denna typ av äktenskap kan variera mellan att vara högst frivilliga till att gränsa till tvång. Sara skriver om sin egen erfarenhet kring arrangerade äktenskap:

Jag tror inte Islam har några problem med det [arrangerade äktenskap]. Den tycker nog att mammapappa vet ju bäst. Jag tror att såna kan fungera. Har dock ingen egen erfarenhet annat än att jag själv provat att vara ihop med en kille för att hjärnan sa okej men inte hjärtat. Det hela utvecklades både till kärlek och en stark vänskap. Det som gjorde att det tog slut var att jag nog gärna ville vara riktigt sådär sugande kär också... Däremot var han och jag lyckliga och hade jättekul så jag vet inte om jag valt rätt. Har inte hittat den stora kärleken ännu, nämligen...

Äktenskaplig sexualmoral

Den obligatoriska brudgåvan i islam kallas utan omsvep för *thaman al-bud'a* i islamisk

lag, vilket ungefär betyder »vulvans pris« (Ali 2006 s. 4). Äktenskapets syfte är att legalisera en sexuell relation. Ett annat sätt att betrakta äktenskapet är att se det som en institution som ger mannen rätt till sex av en sin maka. Sex blir således kvinnans skyldighet. Det finns flera texter som talar om denna skyldighet, exempelvis hadith:

Om en man bjuder in sin fru att ligga med honom och hon vägrar, så kommer hon att förbannas av änglarna under hela natten.

En kvinna uppfyller inte sin plikt till sin Herre förrän hon uppfyller sin plikt mot sin man – även om han ber henne (om sex) när hon sitter på en kamel, så ska hon inte neka honom det.

Muslimska kvinnor har vittnat om att dessa uttalanden citeras av deras män i sängen för att berättiga sex. Våldtäkt inom äktenskapet blir därmed en omöjlighet enligt den islamiska lagen. Detta är en fråga som kvinnoorganisationer och människorättsaktivister brottats med i den muslimska världen (Ouis 2009b). Sara skriver: »*tycker inte det ska förekomma tvång eller känsla av plikt*« angående sexualiteten mellan makarna. Margareta kommenterar:

Ingen partner får enligt islam neka den andra sex, men hadithen om det gäller förstas kvinnor, som skall förbannas till gryningen. Det är en hemsk sak att bli tvingad till sex inom äktenskapet, men det är också tråkigt att bli nekad sex hela livet, som det faktiskt finns fall av. (Hade en massageklinik där jag hade en kund, inte muslim, som inte fått ha sex med sin fru på närmare 20

år men som ändå inte kunde skilja sig.) Det bästa är förstås om man har en bra kommunikation inom äktenskapet så att inget av det här behöver hända utan man kan resonera om det.

Den islamiska lagen verkar legalisera sexuellt våld mellan makarna, något som även bygger på tolkningen av en specifik Koranvers.⁷ Om kvinnan inte gör sig sexuellt tillgänglig för sin make, tolkas det som att hon uppvisat *nushuz* som översätts med »illvilja« i översättningen från 1998 och »uppstudsighet« i den gamla översättningen från 1917. Männen, som är kvinnans »försörjare« eller »föreståndare« beroende på över-

7 »Männen skall ha ansvar för och omsorg om kvinnorna med [den styrka och] de andra företräden som Gud har gett dem, och i egenskap av [kvinnornas] försörjare. Rättfärdiga kvinnor förrättar ödmjukt sin andakt [inför Gud] och döljer [för andra] det som Gud har dolt. Om ni ser tecken på illvilja (*nushuz*) hos dem, förmana dem då och varna dem och [om detta inte hjälper] håll er borta från deras nattläger och [som sista utväg] tillrättvisa dem handgripigen. Om de sedan visar sig medgörliga, sök då inte sak med dem. Gud är upphöjd, stor [i försvaret av de svagare].« Koranen 4:34 översatt av Knut Bernström 1998, samma vers i 1917 års översättning av K.V. Zetterstéen lyder (då numrerad till 4:38): »Männen vare kvinnornas föreståndare på grund av det företräde, Gud givit somliga framför andra, och de utgifter av sina ägodelar, som de hava; därför skola ock de rättskaffens kvinnorna vara undergivna och aktsamma om vad som är fördolt, därför att Gud aktar dem. Och vad dem beträffar, av vilken I frukten uppstudsighet (*nushuz*), så varnen dem, skiljen dem från bädden och agen dem, men om de då lyda eder, så söken ej sak med dem! Gud är förvisso hög och stor.«

sättning, har då rätt att slå sin fru som sista utväg om han inte kan tala henne tillrätta.

Det finns även andra typer av äkten-skap i islam. Ett är det så kallade tillfäl-liga äktenskapet som framförallt tillämpas inom shiaislam. Dessa äkten-skap har kriti-serats, bland annat av sunnimuslimer, för att vara ett sätt att legalisera prostitution. En man har också rätt att ha upp till fyra fruar i islam.⁸ Den enda restriktionen i den islamiska lagen för detta är att han är lika rättvis mot dem alla. Koranversen 4:129 – »Det är inte möjligt för er att ge era hustrur lika behandling i allt, hur uppriktigt ni än önskar det...« – har dock tolkats som att absolut rättvisa mellan makarna är en omöj-lighet, och därför bör en god muslim hålla sig till en enda hustru. Jag har dock stött på polygama äkten-skap i Sverige, där mannen bara är gift med en fru enligt svensk lag och övriga endast inofficiellt, islamiskt. Barn-äkten-skap och polygami tillhör således inte det förflutna utan sker även här och nu, men framförallt finns erfarenheter av detta från den muslimska världen. Sara berättar om polygami från Iran:

Mannen tilläts 4 sådana. Mannen ska kunna försörja dem och intet ska dem fattas mm. Fruarna ska ha gett sin tillåtelse. Han ska besöka dem regelbundet så de inte

8 »Om ni är rädda att inte kunna behandla de faderlösa med rättvisa, tag då [andra] kvinnor som är tillättna för er till hustrur – två eller tre eller fyra; men [begränsa er till] en enda om ni inte tror er om att kunna behandla dem alla lika – eller [vänd er till] någon av dem som ni rätt-mätigt besitter. Detta gör det lättare för er att undvika partiskhet« (Koranen 4:3).

känner sig utanför, bla bla bla. Jag har hört det förklaras med att det fanns fler kvinnor än män, att männen hade den ekonomiska makten mm. och detta var ett sätt att tvinga männen till försörjningskyldighet så inte kvinnorna råkade illa ut. Jag tycker alla de här förklaringarna verkar vara fulla med hål.

Min erfarenhet: Jag har mött en person i Iran, uppe på något berg i någon håla, dock rik. Han hade 2 fruar eftersom första frun inte kunde få barn. Om mannens sperma inte dög, skulle hon då tillåtas en andra man? Nix.

Viss inblick i frågan får man genom Nahid Perssons dokumentär Fyra fruar och en man från 2007. Jag försöker mitt yttersta för att vara open-minded men kan inte se annat än 4 missnöjda, olyckliga, utnyttjade kvin-nor och en egoistisk, självgod man. Islams krav på att frun ska ha gett sin tillåtelse hade tolkats att denna tillåtelse kunde man få fram genom att slå frun vid upprepade tillfällen. Fru nr 3 och 4 fick inte ens frågan. Dessutom tyckte jag mig skönja att det kom in en fru nr 5 där på slutet – hur nu det gick till.

Muslimska män får även ha sex med sina slavinnor enligt Koranen, kvinnor som männen »rättmätigt besitter«. Detta finns nämnt på flera ställen t.ex. ovan diskute-rade versen 4:3 eller verserna 23:1-6, 4:24 och 70:29: »och inte [ger fritt utlopp åt sin lust] med andra än sina hustrur eller dem som de rättmätigt besitter – inget klander kan då riktas mot dem«. Historiskt har sla-vinnor tagits från krigsfångar, men de flesta

muslimer idag menar att islam verkade för att avskaffa slaveriet. Radikala muslimska grupper har dock tolkat att väst för ett krig mot islam här och nu. Våldtäkter av västerländska kvinnor kan då legitimeras utifrån att kvinnorna betraktas som deras krigsfångar – det vill säga slavinnor som de kan ha lagligt sex med.

Den förbjudna sexualiteten

Föräktenskapligt sex är förbjudet och straffas med 100 piskrapp, enligt Koranen och den islamiska lagen.⁹ Är den otrogna parten däremot gift är straffet stening till döden. Detta straff står inte i Koranen, men stipuleras i den islamiska lagen utifrån hadith. Även om inte lagen kan verkställas i Sverige, kan moralen ge känslor av skam och skuld hos dem som bryter mot dessa normer. Det hedersrelaterade förtrycket och våldet kan också få grogrund utifrån denna moraliska inställning. I många muslimska länder är otrohet ett brott mot landets lag och som ger straff även om inte sharia tillämpas. Straffsatserna är ofta olika för män och kvinnor i dessa fall (Welchman & Hossain 2005).

Onani, anal- och oralsex är förbjudet enligt den generella tolkningen av Koranversen 2:223: »Era hustrur är för er [som]

9 »Straffet för äktenskapsbryterskan och för äktenskapsbrytaren är hundra piskrapp för var och en; och låt inte medkänsla med dem avhålla er från att följa Guds lag, såvida ni tror på Gud och den Yttersta dagen. Och se till att några troende bevittnar bestraffningen« (Koranen 24:2).

en åker; beträd därför er åker, när och som ni önskar – men sörj [först] för era själar...«. Kvinnan är en åker som ska beträdas och besås, och mannens säd får endast användas till detta ändamål. Muslimska män är också förbjudna att ha sex med menstruerande kvinnor. Al-Jibaly (2000) listar andra förbjudna sexuella aktiviteter i islam och nämner bland annat följande: onani, sodomi, våldtäkt, incest, sex med barn, tidelag, nudism, orgier (gruppsex), olika fetischer, sado-masochism, exhibitionism, voyerism och nekrofil.

Det verkar dock som synen på sex för reproduktion allena håller på att utmanas. Margareta kommenterar om onani:

Jag vet inte vad Islam säger om det egentligen. Det kan väl inte vara fel att fixa sig själv om man inte har någon annan som gör det. Vem kan komma till skada? Det orsakar väl mer skada att hålla igen sina sexuella lustar. Det finns säkert de som uppfattar onani som haram, och finns det stöd för det i någon islamisk text så gäller det mannen, att han inte får sprida sin säd hur som helst.¹⁰ Men vem kan det skada?

Onani och oralsex är handlingar som diskuteras livligt i många islamiska forum. Det verkar som en acceptans av dessa handlingar är på väg att skönjas, även om de ogillas. Sex för njutnings skull verkar ersätta den gamla synen. analsex är dock fortfarande kontroversiellt och fördöms unisont av muslimska lärde. Det finns även hadith som stöder detta förbud.

10 Haram betyder att något är förbjudet i islam.

Homosexualitet är förbjudet med hänvisning till analsexförbudet och utifrån tolkningar kring berättelsen om Lots folk i Koranen.¹¹ Homosexualitet straffas med döden enligt den islamiska lagen. Det finns dock en traditionell acceptans mot homosexuella handlingar som sker i det fördolda. Koranverserna om Lot tolkas dock av reformsinnade muslimer som ett förbud mot sexuellt våld, inte mot sexuella handlingar mellan samma kön (Kugle 2003) Fördomandet av homosexualitet drabbar många homosexuella muslimer (Haansbaek 2002) och de drabbas även av hedersvåld (Knutagård & Nidsjö 2004).

Exempel på fördomandet av homosexualitet är många i islamiska forum. På en svensk sajt om islam, ger konvertiten Monjia Manai Sonnius följande råd till en bisexuell arabisk muslim:¹²

Fråga: »Jag undrar hur islam ser på homosexuella människor?? Jag själv är bisexuell och tycker om killar och tjejer. Jag kommer ifrån ett arabiskt land och känner mig som en muslim. Jag tror inte islam tycker om min läggning, men min fråga är då: varför har Gud skapat mig så?? Jag hoppas du vill och kan svara på min fråga....«

11 Homosexualiteten bland Lots folk finns omnämnd på flera ställen i Koranen t.ex. 7:80-84 och 11:77-81 och i 26:165-6 där Lot säger: »Måste ni, ensamma i hela skapelsen, söka er till ert eget manliga kön och förbigå dem som er Herre har skapat till hustrur åt er? Ni överskri- der verkligen alla gränser!«

12 <http://hem.passagen.se/mson/Islam/Svar/familjochvardag.htm>, besökt 2009-06-14.

Svar: »Enligt islam är det inte OK att vara homosexuell. Det är förbjudet att visa det offentligt, och det beror på att familjen är islams centrala byggsten, och familjen består av en man, en kvinna och eventuella barn. Trots detta är det möjligt att en och annan föds homo eller lesbisk. Det är en prövning från Allah. Trots allt är det väldigt få som föds till detta, de flesta blir homo av andra orsaker. För din del är det en prövning, du gillar både killar och tjejer, då måste du avstå från en av dem om du vill följa Allah.«

Svaret är intressant, för det förnekas inte att faktiskt vissa (»väldigt få«) föds med sin homosexualitet, som i de flesta andra islamiska forum där det hävdas att Guds skapelse är perfekt. Därför blir homosexualitet ett individuellt val och en avvikelse, som individen skuldbeläggs för. Svaret ger delvis denna innebörd eftersom det sägs att »de flesta blir homo av andra orsaker«. Margareta svarade så här på min fråga »Hur ser islam på homo-, bi- och transsexualitet?«:

Islam ser inte på det alls och jag har inte läst någonting om det egentligen, men muslimer förbannar allt sånt sexuellt beteende, fast numera på ett rumsrent sätt genom att säga att de inte är sämre än andra människor, men att de bör ha tålmod och inte ha sex alls i sina liv eftersom det är totalt förbjudet enligt Islam. Islam bygger på att kategorisera människor som rättrogna och inte rättrogna, det är själva poängen, och det är också det jag inte tycker om. Det finns inget absolut rätt eller absolut fel, allt beror på situationen, som jag ser det. Och det finns ingen förbannande Gud eller fördömande

Gud, det går emot hela idén med Fri vilja. Människor får ha sex hur de vill och med vem de vill så länge ingen kommer till skada eller blir tvingad till det, anser jag. Det betyder att man inte kan ha sex med barn, för de vet inte vad det är och kan varken säga ja eller nej till det p g a just det och de blir utnyttjade och får men för livet.

Den senaste tiden har vi haft en debatt kring både manlig och kvinnlig omskärelse (som brukar kallas könsstympning när det gäller kvinnor) och huruvida omskärelsen påverkar sexualiteten. Att omskurna kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa påverkas negativt finns det gott om forskning som visar (Cook et al. 2003 s. 262-275). Nyare forskning visar dock att även könsstympade kvinnor kan njuta av sex och kan uppleva orgasm (Catania et al. 2007). Mer marginaliserat är, både i debatt och forskning, att även mäns möjligheter till sexuell njutning kan påverkas negativt av omskärelse (Kim & Pang 2006). Manlig omskärelse föreskrivs inte i Koranen, men har starkt stöd i hadith, lagen och traditionen och anses som obligatoriskt bland muslimer. Kvinnlig könsstympning har ett dubbeltydigt stöd i hadith och lagen (olika tolkningar). Det är en stark tradition i vissa geografiska områden och legitimeras av islam där utifrån bland annat en hadith som säger att en kvinna brukade utföra kvinnliga omskärelser i Medina. Profeten sa till henne: »Skär inte för djupt eftersom det är bättre för kvinnan och mer åtråvärt för mannen«. Svårigheterna är om man ska tolka denna hadith som ett stöd för eller emot omskärelsen?

Konsekvenser hos den enskilde av tabubelagda sexuella handlingar

Det är förstas ingen ny problematik, eller specifik för muslimer endast, att vissa sexuella handlingar är tabubelagda inom religionens sfär och att detta kan skapa problem hos individen. I den nya rapporten *Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms stad* (Del 1, 2009 s. 194-5) förs följande resonemang:

»I hederskontexten är sex eller kärleksrelationer innan äktenskapet förbjudna. Men hur tar sig sexualiteten uttryck när individen inte är gift? Vart tar önskemålen och friheten att njuta av sex vägen? Hur påverkar den 'förbjudna' sexualiteten den psykiska och fysiska hälsan? Många frågor om den 'förbjudna' sexualiteten söker vetenskapliga svar. I hederskontextens sammanhang vill man gärna tro att det bara förekommer heterosexualitet. Även i hederskontexten, såväl som i majoritetssamhället, förekommer pedofili, incest och tidelag (sex med djur). I kartläggningen förefaller bristen på möjligheten och friheten att uttrycka sin sexuella önskan eller bristen på tillgänglighet kunna leda till sexuellt utnyttjande av flickor/unga kvinnor/pojkar/unga män i familjen eller av någon annan i den sociala kontexten. Vad händer med friheten till att njuta av sex när man är rädd att bli avslöjad med något som familjen anser är förbjudet och förenat med skam? Vad händer med sexualiteten när det brister i ömsesidigheten? Det finns en klar risk att det leder till kroppsliga, negativa, psykiska och fysiska reaktioner och konsekvenser. Synen på var

gränsdragningen mellan heterosexuallitet och pedofili går, är till synes beroende på i vilket samhälle och sammanhang individerna vuxit upp. I hederssammanhang anser vissa att det är okej att en 14-årig flicka gifter sig med en avsevärt äldre man. Flickan betraktas som ung kvinna och mogen att ingå äktenskap. Ur ett svenskt normativt och juridiskt perspektiv är det dels olagligt och dels betraktas det som inte acceptabelt.»

Här möter vi återigen synen att en undertryckt sexualitet måste få sitt utlopp på ett eller annat sätt. Det indikeras att den förbjudna sexualiteten i hederssammanhang då skulle vara mer benägen att ta sig olika mer eller mindre »perverterade« uttryck såsom incest, tidelag eller pedofili.¹³ I mitt perspektiv är det inte fruktbart att spekulera kring huruvida det förhåller sig så, utan sådana spekulationer kan bidra till ett demoniserande av »den Andre« (Ouis 2009c). Invandrades sexualitet förknippas ofta med barbariska sexuella övergrepp som gruppvåldtäkter, könsstympning och barnäktenskap (Bredström 2005 s. 11). God forskning kring hur det verkligen förhåller sig, verkar saknas.

Snarare är det mer intressant att fråga sig vilka personliga och sociala problem den strikta sexualmoralen skapar på individnivå. De problem som HBT-personer möter i muslimska miljöer har studerats

av många, exempelvis av journalisten Brian Whitaker (2007). I Haansbaeks (2002 s. 31) studie om homosexualitet bland invandrare uttrycker Arman, 32 år från Kurdistan:

Då jag var 20-21 år började jag förstå att jag föredrog män framför kvinnor. Jag hade känslor för män, inte för kvinnor. Men jag kunde inte berätta eller visa det för någon. Jag hade aldrig sex med män. Det går inte att ha sex med en man eller att berätta det för någon. Man blir dödad, eller i varje fall utstött ur samhället. Jag var inte ihop med någon kille under hela min tid i Kurdistan. Jag förträngde mina känslor.

RFSL Skåne har nyligen startat ett projekt med en egen hemsida (www.heder.nu) för att stödja HBT-ungdomar som lever i en hederskontext. Forskning kring sexualitetens historia i den muslimska världen visar dock på en allmän, tyst acceptans för homosexualitet (se exempelvis antologin av Babayan & Najmabadi 2008). Homosexualitet som pågick i det fördolda, och accepterades så länge det inte skedde öppet (Ali 2006 s. 75-96). Man kan notera att även om det fördömdes av de lärde, efterföljdes inte förbudet. Detta konstaterande aktualiserar frågan kring om särstuderande av sexualmoralen verkligen säger något om muslimers sexuella praxis. I mitt perspektiv är det dialektiken mellan moral och praxis som är relevant.

Att de lärde predikat om vissa förbud, kan tolkas som ett tecken på att människor faktiskt valt att ignorera dessa förbud, eftersom de annars inte skulle ha orsak att predika om just dessa handlingar. Moral-

13 I åtgärds paketet mot hedersrelaterat våld som rapporten presenteras föreslås att tidelag kriminaliseras. Man kan undra hur detta specifikt har med hederskontexten att göra (se Ouis 2009c).

regler kan vara irrelevanta för praxis, men även det omvända kan gälla: Moralregler skapar intresse för det förbjudna, något som Margareta vittnar om när det gäller analsex:

Det lär vara förbjudet och jag har uppfattat det som något som de flesta muslimska män fantiserar mycket kring och egentligen vill göra, kanske för att det mest förbjudna lockar mest. Bland ickemuslimer tror jag att många kvinnor mer eller mindre drivs till att göra det emot deras vilja eftersom det är det gängse gångbara. Jag tycker att var och en får göra det de vill och att paren får vara känslomässigt lyhörda för varandra och ha en bra kommunikation såväl verbalt som kroppsligt.

Sexualundervisning i den mångkulturella skolan

En aktuell social problematik är hur sexualitet skall behandlas i den mångkulturella skolan. Många muslimer menar att sexualundervisning i skolan uppmuntrar barnen till omoral. I en bok om det muslimska perspektivet på sexualundervisning uttrycks en ganska typisk attityd (Sarwar 2004 s. 7): »Rather, Muslims feel that the methodology and content used to teach this sensitive subject often contravene Islamic values of decency, modesty and responsibility, and the debate centres on where, how and by whom sex education is to be given«. Mohamed Omar, svensk muslim och debattör, uttrycker en liknande tanke när han diskuterar förslagen i den nya skollagen som ska försvåra

för föräldrar att få sina barn befriade från sexualundervisningen:¹⁴

»Det är alltså inte så att islam motsätter sig undervisning i dessa känsliga spörsmål, nej, tvärtom, sexualitetens fröjder och faror tas noga upp i de islamiska källorna. Riktlinjer för sex och samlevnad finns i religionen. Det är inte undervisningen i sig som muslimer vänder sig emot, utan dess ensidiga innehåll, att den behandlar sexuella relationer utanför äktenskapet såsom fullkomligt klanderfria och naturliga, utan att för ett ögonblick ta upp dess avigsidor eller de alternativa, religiösa synsätt som existerar. Jag tror att muslimer skulle välkomna en mångsidigare sexualundervisning, där avhållsamhet, äktenskap och trohet skulle kunna diskuteras fritt ifrån sekulära fördomar och där religiösa åsikter ges samma legitimitet och tyngd som andra.«

Dessa citat vittnar om att sexualiteten beskrivs och omtalas fritt i de religiösa källorna. Att tala om sex som sådan är alltså inte tabu, men det ska göras i en moralisk kontext.

Jag har i tidigare publikationer hävdat att hedersnormerna skapar en slags sexualisering av barn; de ses både som sexuella objekt och subjekt från en mycket tidig ålder. Barn får mycket tidigt lära sig att ta ansvar för vuxenvärldens sexualitet och har krav att bete sig moraliskt klanderfritt

14 Omar, Mohamed »Sexualundervisningen är propaganda för promiskuitet«. Debattartikel på Newsmill <http://www.newsmill.se/artikel/2009/06/01/sexualundervisningen-ar-propaganda-promiskuitet> publicerad 2009-06-01.

(Ouis 2005b). Hedersnormerna försvårar också för barn att berätta om sexuella övergrepp, dels eftersom offret skuldbeläggs och dels för att föräktenskapligt sex är så tabubelagt (Ouis 2009b).

Skolan accepterar på sätt och vis denna sexualisering av barn när de befriar barn från olika moment i skolan. Forskning visar att många barn befrias från exempelvis musik-, sim- och idrottsundervisning i skolan på sina föräldrars begäran. Högdin (2007) rapporterar att 27 procent utlandsfödda flickor och 17 procent av utlandsfödda pojkar på högstadiet förbjuds av sina föräldrar att delta i ett eller flera undervisningsmoment i skolan. Många av de »förbjudna« ämnena kopplas till sexuell omoral av föräldrarna. Musik tolkas som uttryck för en dekadent livsstil, idrott och simning kräver visst mått av avkläddhet och rörelser som kan tolkas som sexuella; på utflykter, läger och skolresor kan barnen ägna sig åt omoraliska aktiviteter bortom föräldrarnas kontroll (Ouis 2009d). Förslaget på den nya skollagen vill försvåra för föräldrarna att begära befrielse från dessa moment i undervisningen med hänvisning till alla barns rätt till utbildning.¹⁵ Detta kan dock vara verkningslöst, eftersom barnen redan nu uppvisar en systematisk frånvaro när vissa moment behandlas utan att de fått tillåtelse från skolan (Lange 2009) samt att detta skulle medföra att många barn flyttas från den kommunala skolan till religiösa friskolor.

15 Se exempelvis debattartikeln »Slut med befrielse från skolans sexualundervisning« av Jan Björklund och Nyamko Sabuni, *Dagens Nyheter* 2009-05-31.

Avslutande reflektioner

Jag har velat diskutera den sociala problematiken hos muslimer som lever i spänningsfältet mellan en tillåtande sexualliberal miljö och den traditionella, konservativa, repressiva miljön. Hedersproblematiken är en av dem, som jag menar understöds av den islamiska sexualmoralen. Sexuellt våld inom äktenskapet är en annan, som i och för sig inte på något sätt är specifik för muslimer. Det speciella här är att ett sådant våld kan få legitimitet i vissa tolkningar av Koranen. Det leder mig in på ett nytt problemområde, som jag tror många är ovana vid: Att förstå heliga texters relevans för människors vardagsliv, och att vi i praktiken har en juridisk pluralism. Många muslimer känner sig mer bundna av den islamiska lagen/moralen än svensk lagstiftning, vilket innebär att samhället bör ägna mer uppmärksamhet åt att känna till heliga texter, förstå dem och de olika tolkningarnas konsekvenser. Detta gäller inom socialtjänsten, som skulle ha mycket nytta av kunskap kring den islamiska lagens syn på äktenskap, skilsmässa och vårdnadskonflikter exempelvis.

När det gäller diskussionen kring den islamiska sexualmoralen, har det inte varit min mening att demonisera muslimer och deras sexualitet. Det är dock viktigt att uppmärksamma den stigmatisering på grund av sexualitet som kan ske *inom* den muslimska minoriteten, till exempel av HBT-personer. Trots att jag redogjort för en mängd olika tillsynes rigida moralregler inom islam, har jag även visat att det finns en flexibilitet bland de lärde. Exemplet med hur imamer i Sverige har hittat möjligheter för att viga unga par där kvinnan är muslim och mannen

svensk icke-muslim, visar på moralreglernas tøjbarhet. Å andra sidan är imamernas inofficiella islamiska vigslar ett problem då detta kan bidra till barnäktenskap. Moralregler kan ändras och förhandlas, men kan givetvis ignoreras helt. De kan också skapa en ännu större laddning kring det förbjudna.

Familjen förändras i migrationsprocessens spår och så även synen på familjebildning, äktenskapspartner och i slutändan även

synen på sex.¹⁶ Jag tror ändå att vi ska sluta upp med att förvänta oss att eftersom »west knows best« så kommer västvärldens värderingar i slutändan att anammas av resten av världen tids nog. Samtidigt kan nuvarande situation också mycket väl vara en kortvarig konservativ respons på migrationen. Även om den är så, betyder detta inte att vi ska avstå ifrån att uppmärksamma dessa problem.

16 För en utförlig presentation kring hur familjer förändras, förhandlas och moderniseras, se Göran Therborn (2004) *Between Sex and Power: Family in the world 1900-2000*. London: Routledge.

Referenser

- Ali, Kecia (2006) *Sexual Ethics and Islam: Feminist Reflections on Qur'an, Hadith and Jurisprudence*. Oxford: One World Publications.
- Al-Jibaly, Muhammad (2000) *Closer than a Garment: Marital Intimacy According to the Pure Sunnah*. Arlington: Al-Kitaab & as-Sunnah Publishing.
- Alloula, Malek (1986) *The Colonial Harem*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Al-Kaysi, Marwan Ibrahim (1986) *Morals and Manners in Islam: A Guide to Islamic Adab*. Liecester: The Islamic Foundation.
- Babayan, Kathryn & Afsaneh, Najmabadi (eds.) (2008) *Islamicate Sexualities: Translations across Temporal Geographies of Desire*. Harvard Center for Middle Eastern Studies.
- Bredström, Anna (2005) *Rasism, kön och sexualitet — en intervjustudie*. Rapport nr A 2005:3. Stockholm: Statens Folkhälsoinstitut.
- Catania Lucrezia, Abdulcadir Omar, Puppo Vincenzo, Baldaro Verde Joe, Abdulcadir Jasmine & Abdulcadir Dalmar (2007) »Pleasure and Orgasm in Women with Female Genital Mutilation/Cutting (FGM/C)«. *Journal of Sexual Medicine* 4, pp. 1666-1678.
- Cook Rebecka, Dickens Bernard & Fathalla Mahmoud (2003) *Reproductive Health and Human Rights: Integrating Medicine, Ethics and Law*. Oxford: Clarendon Press.
- Daneback, Kristian (2006) *Love and sexuality on the internet*. 2006:2 Publication Series. Göteborg: Göteborg University, Department of Social Work.
- Froman, Ingmarie (2006) *Islam, brudar & paljetter*. Stockholm: Ordfront.
- Haansbaek, Thomas (2002) *... som en kamel med två pucklar: Om homosexuella invandrare i Sverige*. Stockholm: Statens Folkhälsoinstitut 2002:4.
- Heberlein, Ann (2004) *Den sexuella människan: Etiska perspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Hedersrelaterat förtryck och våld i Stockholms Stad* Del 1, Del 2, Rapport April 2009. Stockholm: Stockholms stad.

- Högdin, Sara (2007) *Utbildning på (o)lika villkor – om kön och etnisk bakgrund i grundskolan*. Rapport i socialt arbete nr 120. Stockholm: Stockholms universitet, Institutionen för socialt arbete.
- Inglehart, Ronald & Norris, Pippa (2003a) *Rising Tide: Gender Equality and Cultural Change Around the World*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Inglehart, Ronald & Norris, Pippa (2003b) »The True Clash of Civilizations«. *Foreign Policy*, March/April 2003.
- Karlsson Minganti, Pia (2007) *Muslima: Islamisk väckelse och unga muslimska kvinnors förhandlingar om genus i det samtida Sverige*. Stockholm: Carlssons.
- Kim, DaiSik & Pang, Myung-Geol (2006) »The effect of male circumcision on sexuality«. *BJU International* 99, pp. 619-622.
- Knutagård, Hans & Nidsjö, Elisabet (2004) *Hedersrelaterat våld mot ungdomar på grund av sexuell läggning*. Malmö: Länsstyrelsen i Skåne län & RFSL.
- Kugle, Scott (2003) »Sexuality, Diversity, and Ethics in the Agenda of Progressive Muslims«. In Omid Safi (ed.) *Progressive Muslims: On Justice, Gender, and Pluralism*. Oxford: Oneworld Publications.
- Lange, Anders (2009) *Lärarnas iakttagelser rörande »hedersrelaterat förtryck« i skolorna*. Forum för levande historia.
- Mernissi, Fatima (2003/1975) *Beyond the Veil: Male-female Dynamics in Muslim Society*. London: Saqi Books.
- Malm, Andres (2009) *Hatet mot muslimer*. Stockholm: Bokförlaget Atlas.
- Ouis, Pernilla & Roald, Anne Sofie (2003) *Muslim i Sverige*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Ouis, Pernilla (2003) »Etnicitet, etik och estetik: muslimska äktenskapsstrategier och synen på sexualitet«. I Pernilla Ouis & Ann Sofie Roald *Muslim i Sverige*. Stockholm: Wahlström & Widstrand.
- Ouis, Pernilla (2005a) »Från njutningsmänniska till frustrerad puritan: Muslimska sexualitet i ett historiskt perspektiv«. *Tidsskrift för kvinnors forskning*, nr 5, s. 51-66.
- Ouis, Pernilla (2005b) *Woman or Child? Voices of Teenage Girls in the Middle East*. Save the Children Sweden.
- Ouis, Pernilla (2007) »Muslim Marriage in Europe: Tradition and Modernity«. *Global Dialogue* (theme issue: Europe and its Muslims), vol. 9, no 3-4, pp. 108-117.
- Ouis, Pernilla (2009a) »Det heter muslimofobi«. *Arena*, nr 2 April 2009, s. 36-38.
- Ouis, Pernilla (2009b) »Honourable traditions? Honour violence, early marriages and sexual abuse against teenage girls in Lebanon, the Occupied Palestinian Territories and Yemen«. *The International Journal of Children's Rights*, 17, pp. 445-474.
- Ouis, Pernilla (2009c) »Fegt debattklimat hindrar arbetet mot hedersvåld«. *NewsMill*, 15 april 15, <http://newsmill.se/print/6042>
- Ouis, Pernilla (2009d) »Att förhandla islam i den svenska skolan«. *Religion & Livsfrågor*, nr 2, s. 20-22.
- Sarwar, Ghulan (2004) *Sex Education: The Muslim Perspective*. London: The Muslim Educational Trust.
- Sayyid, Bobby S. (1997) *A Fundamental Fear: Eurocentrism and the Emergence of Islamism*. London: Zed Books.
- Socialstyrelsen (2007) *Frihet och ansvar: En undersökning om gymnasieungdomars upplevda frihet att själva bestämma över sina liv*. Lägesbeskrivning, artikelnr 2007-131-127. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Therborn, Göran (2004) *Between Sex and Power: Family in the world 1900-2000*. London: Routledge.
- Thunander, Tina (2007) *Barnbrudar: i nöd och lust*. Stockholm: Leopard Förlag.
- Welchman, Lynn & Hossain, Sara (eds.) (2005) *'Honour': Crimes, Paradigms, and Violence Against Women*. London: Zed Books.
- Whitaker, Brian (2007) *Onämnbart kärlek: Att leva som gay i mellanöstern*. Furulund: Alhambra.

Internetkällor

<http://www.dategate.se/dejtingtips/vaelja-dejtsajt/vad-tror-kaerleken-paa.html>, besökt 2009-06-12.

<http://hem.passagen.se/mson/Islam/Svar/familjochvardag.htm>, besökt 2009-06-14.

<http://www.newsmill.se/artikel/2009/06/01/sexualundervisningen-ar-propaganda-promiskuitet> publicerad 2009-06-01.

Summary

»The true clash of civilizations?« Islamic sexual morality in liberal Sweden

The article discusses the suggestion that the true clash between Western and Islamic civilizations is in the field of sexuality. Islamic morals and values regarding sex are elaborated on the basis of Islamic sources such as various publications, websites and e-mail interviews. This religious morality is related to the context of Swedish sexual liberalism. What conflicts can be found in questions regarding how to meet a partner for sex and/or marriage, who can be chosen as a partner, and the forced, arranged and early marriages? Further, the sexual rights of the husband and the sexual duties of the

wife in Islam are problematized. The Islamic sexual morals prescribe that the only legal form of sex is within the heterosexual marriage and for the purpose of procreation. The article critically discusses the Islamic views of forbidden sexual relations and behaviour such as homosexuality, masturbation, anal and oral sex. The different understandings of sexuality are articulated in social problems such as honour-related violence and oppression, individual feelings of guilt and shame, objections to sex education in Swedish schools and the sexualization of children.